

Svenska präster och pastorer mot kärnvapen

Att. Hammar

Samaritergränd 1

753 19 Uppsala

Remissvar rörande utredningen om ratificering av konventionen om kärnvapenförbud

Tillsammans med flera i den svenska fredsrörelsen vill vi framhålla följande:

Låt inte det bästa bli det godas fiende!

Mänskligheten står inför två existentiella hot: kärnvapenkrig och klimatförändring. Medan den senare är en process, som kräver snabba åtgärder för att inte bli oåterkallelig, är risken för en snabb utlösning av det förra hotet ständigt närvarande så länge som det finns kärnvapen. Därför är det förbud mot kärnvapen, som 122 stater, däribland Sverige, röstade igenom i FN:s generalförsamling 2017, mycket löftesrikt. När 50 stater ratificerat konventionen, blir den gällande. Det är enligt vår uppfattning det starkaste argumentet för en snabb svensk ratificering. En sådan kan påverka även andra staters ställningstaganden, en möjlighet vars betydelse inte bör underskattas.

De fem etablerade kärnvapenstaterna (P5) har – trots uttryckligt löfte (§6) i ickespridningsavtalet, NPT – inte avvecklat eller ens inlett förhandlingar om att avveckla kärnvapnen. Enligt utredaren innebär kärnvapenförbudet att P5 "stigmatiseras". Vi instämmer i denna analys och välkomnar denna stigmatisering. P5 har gemensamt gjort sig förtjänta av stark kritik för sitt

löftesbrott. Det talar för att konventionen snarast bör ratificeras även av Sverige.

I skydd av den visade passiviteten har flera stater utvecklat kärnvapen, vilket ökar risken för att kärnvapen kommer till användning. USA:s och Rysslands uppsägning av INF-avtalet 1987 om att avskaffa medeldistansrobotar ökar krigsrisken. Lägg till detta vapenutvecklingen som f n siktar på mindre, "användbara" kärnvapen, vilket stärker frestelsen att i krisläge ta till ett sådant vapen. Med anden ur flaskan är det svårt att stoppa den tillbaka. Risken är påtaglig att ett kärnvapenkrig med "små" vapen eskalerar med förödande konsekvenser. Det finns alltså starka skäl att förstärka det politiska trycket för en kärnvapenedrustning.

Med konventionen om kärnvapenförbud etableras och bekräftas en ny internationell norm: ett absolut nej till kärnvapen. I motsats till NPT har den politisk – om än inte juridisk – tillämpning på alla stater utan undantag. När kärnvapenstater, speciellt USA, å ena sidan hävdar att konventionen är verkningslös, å andra sidan varnar länder för att ratificera konventionen, så motsäger det ena argumentet det andra. Varningen är paradoxalt ett argument för det meningsfulla i att ratificera. När utredaren hävdar, att förbudet underminerar NPT är det föga trovärdigt. Det finns ingenting i konventionen som strider mot NPT. Tvärtom stöder och förstärker de varandra.

Utredaren understryker vidare, att ett tillträde till konventionen skulle "uppfattas som en grundläggande kritik av den säkerhetspolitiska doktrin som omfattas av nästan alla Sveriges grannar och samarbetspartners." Absolut. Den kritiken ligger helt i linje med den hållning som väglett svensk säkerhetspolitik ända från 60-talet. Sverige har konsekvent bekämpat kärnvapen som redskap i internationell säkerhetspolitik. Denna hållning har utgjort en grundbult i svensk säkerhetspolitik. Den bör inte överges utan tvärtom markeras ännu tydligare genom en snabb ratificering av konventionen om kärnvapenförbud, när möjligheten nu äntligen finns.

Samarbete med Nato är möjligt att förena med att ratificera konventionen, så länge som samarbetet inte inkluderar kärnvapen. Det vore klokt att understryka samarbetets villkor genom att som Finland lagstifta om att kärnvapen inte får finnas på vårt territorium. Anslutning till Nato, som inte ens utesluter att först av alla ta till kärnvapen, är däremot politiskt knappast förenligt med konventionen.

Ett medlemskap förutsätter rimligtvis en acceptans av kärnvapendoktrinen och står därmed i direkt strid med kärnvapenförbudet.

I motsats till utredaren kan vi inte se att en svensk ratificering skulle försvåra svenska insatser för nedrustning. Erfarenheten talar ett annat språk. Kravet på provstopp avvisades av USA och Sovjetunionen, därför att ett avtal skulle vara omöjligt att kontrollera. Sverige kunde dock visa att det var tekniskt möjligt. Resultatet blev så småningom ett provstoppsavtal. Förutsatt att vi utvecklar vår kompetens kan Sverige även i fortsättningen spela rollen som brobyggare.

När utredaren konstaterar, att det är ett problem att kärnvapenedrustningen stagnerat, är det befogat. Desto viktigare att ta vara på möjligheten att förhandla fram ytterligare rättsligt bindande åtaganden, vilket konventionen gör möjligt. I ljuset av att det f n inte pågår några verkliga nedrustningsförhandlingar ter sig utredarens oro för "fragmentarisering" av sådana ansträngningar något överdriven. Genom konventionen ökar trycket för att få i gång sådana förhandlingar.

Det finns dock en berättigad kritik av konventionen. Den gäller främst frågan om att kontrollera (verifiera) efterlevnaden av konventionen, dvs att de länder som ratificerar konventionen verkligen lever upp till sina åtaganden. Det hade varit klokt att förtydliga sådana kontrollmekanismer redan i beslutet 2017. Sådana brister bör och kan åtgärdas vid kommande översyn. Att en svensk ratificering av konventionen skulle göra det svårare att driva och få gehör för krav om förbättringar är föga trovärdigt. Liknande förbättringar har genomförts av NPT efter att Sverige ratificerade konventionen 1970.

I nuläget har 70 stater undertecknat konventionen, och 22 har ratificerat den. Bland senare märks Nya Zeeland/Aotearoa, Sydafrika och Österrike. De brister vi pekat på bör inte förhindra Sverige att ratificera konventionen. Det bästa får inte bli det godas fiende.

Därtill vill vi som Svenska präster och pastorer mot kärnvapen tillägga:

Innehav av kärnvapen är enligt vår uppfattning ett brott mot mänskligheten och mot Skaparen som skänker oss livet fritt, av nåd, gratis. Innehav av kärnvapen utgör ett olaga hot mot mänskligheten och mot hela skapelsen. Alla möjliga tänkbara proportionalitetsregler som kan omfattas av dem som inte är radikalpacifister, går överstyr när det kommer till kärnvapen. Det finns ingen proportionalitet när det kommer till kärnvapen. Allt åstadkommer en förödelse som inte kan försvaras på något sätt. Skadan blir i alla tänkbara fall större än

den eventuella nyttan. Alltså är det enda rimliga att förbjuda kärnvapen och att underteckna och ratificera ett sådant förbud.

Det finns helt enkelt gränser för människan att beakta. Vid kärnvapen står människan vid sin etiska gräns och bör därför göra allt som står i hennes makt att förbjuda innehav av dessa vapen och att bereda väg för en process med deras oskadliggörande. Vi som tillhör nätverket Svenska präster och pastorer mot kärnvapen tillhör en del av den globala fredsörelse som strävar efter hållbarhet i ekonomiska och sociala strukturer, efter återhållsamhet i vapenindustrin och efter främjande av politiska initiativ som bygger ömsesidig tillit och respekt för varandras rätt till liv och en hållbar livsstil. Vi som Svenska präster och pastorer mot kärnvapen menar att Sverige gör rätt i att arbeta för ett globalt kärnvapenförbud och att samtidigt bygga tillit och gemensam respekt för folkrätten i vår omvärld. Detta är inte en tid då respekt för livets gränser kommer i första rummet i vår globala värld. Ett litet land som Sverige har då all anledning att inte dras in i den destruktiva spiral som bygger på att allt större hot byggs upp emot varandra. Dogmen om ömsesidigt försäkrad förstörelse av varandra är ingen trygghet utan innehåller den destruktion som vi vill befria oss från och säga ett klart och tydligt nej till. Sveriges regering gör bäst i att markera ett definitivt avståndstagande från alla kärnvapendogmer och kärnvapendoktriner. Sverige bör liksom Finland fatta beslut om ett förbud mot kärnvapen på svensk mark i tillägg till att underteckna och ratificera FNs konvention om förbud mot kärnvapen.

Påskdagen 2019

på uppdrag av

Svenska präster och pastorer mot kärnvapen

Anna Karin Hammar

Koordinator, präst i Svenska kyrkan

Epost: annakarin.hammar@svenskakyrkan.se